

"O'ZBEKISTON YOSHLARI HAYOTIDA SPORT VA QONUN: 2025-YILGI ISLOHOTLAR TAHLILI"

Muallif: **A.Mahmutaliyev**

*Jismoniy tarbiya va sport o`yinlarini o`qitish metodikasi
kafedrasi katta o`qituvchisi*

Raxmatova Madinabonu

*O`quv yurti/Ish joyi: Filologiya va tillarni o`qitish o`zbek tili yo`nalishi
25.104-guruh talabasi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining 2025–2030-yillarga mo'ljallangan jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish strategiyasi, yangi tahrirdagi qonun loyihalarining o'ziga xos xususiyatlari hamda sohani raqamlashtirish istiqbollari tahlil qilinadi. Maqolada jismoniy tarbiya darslarining an'anaviy shakldan innovatsion shaklga o'tishi, talabalarning sportdagi yutuqlarini akademik natijalar bilan bog'lashning huquqiy mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Strategiya-2030, huquqiy islohot, raqamli sport, ERP-sport, innovatsion metodika, sog'lom turmush tarzi, xalqaro standartlar.

Abstract. This article analyzes the specific features of the newly revised draft laws and the strategy for the development of physical culture and sports in Uzbekistan for 2025–2030, as well as the prospects for digitalization of the sector. The article examines the transition of physical education classes from traditional to innovative forms and legal mechanisms for linking students' sports achievements with academic performance.

Keywords: Strategy-2030, legal reform, digital sports, ERP-sport, innovative methodology, healthy lifestyle, international standards.

I. Kirish

Global dunyoda jismoniy tarbiya faqat tana mashqlari emas, balki ijtimoiy kapital va millat salomatligining kafolati hisoblanadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda jismoniy tarbiya va sport tizimi tubdan isloh qilinmoqda va har qachongidan ham ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, yangi tahrirdagi qonunchilik tashabbuslari sohani zamonaviy talablar asosida qayta qurishni maqsad qilgan. Ushbu maqolaning dolzarbligi yangi qabul qilinayotgan qonun normalarining ta'lim muassasalari va talabalar hayotiga ta'sirini ilmiy asoslashdan iborat.

II. Qonunchilikdagi strategik yangilanishlar

Yangi tahrirdagi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonun loyihasi va unga ilova qilingan me'yoriy hujjatlarda quyidagi uchta asosiy ustuvor yo'nalish belgilab berilgan:

1. **Sportning huquqiy maqomini oshirish:** Endilikda sport natijalari oliy ta'lim muassasalariga kirishda yoki magistratura bosqichida qo'shimcha ballar berish tizimi bilan qonuniy mustahkamlanmoqda. Bu talabalar uchun nafaqat jismoniy, balki karyera jihatidan ham rag'batlantiruvchi omildir.

2. **Infrastrukturani modernizatsiya qilish (PPP modeli):** Davlat-xususiy sheriklik asosida sport inshootlarini qurish va ulardan foydalanishning yangi tartibi joriy etildi. Bu oliy ta'lim muassasalariga o'z sport bazalarini tadbirkorlar bilan hamkorlikda zamonaviy holatga keltirish imkonini beradi.

3. **Gender tengligi va inklyuzivlik:** Yangi qonunchilikda xotin-qizlar sportini va imkoniyati cheklangan shaxslar (paralimpiya harakati) uchun moslashtirilgan jismoniy tarbiya dasturlarini majburiy joriy etish belgilangan.

III. Raqamlashtirish – "Smart Sport" tizimi

2025-yildan boshlab jismoniy tarbiya jarayoniga "ERP-sport" va "Sport-ID" tizimlari to'liq tatbiq etilmoqda. Bu nima beradi?

- **Shaxsiy pasport:** Har bir talabaning jismoniy o'sish dinamikasi, sog'lig'i va erishgan natijalari bulutli texnologiyalarda saqlanadi.

- **Shaffoflik:** "Sport sinovlari" (oldingi "Alpomish va Barchinoy") endi to'liq elektron datchiklar va video-nazorat ostida o'tkazilib, natijalar avtomatik tarzda bazaga yuboriladi. Bu korrupsion holatlarga chek qo'yadi.

IV. Xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil

AQSH va Janubiy Koreya tajribasiga ko'ra, universitet sport klublari professional sportning asosi hisoblanadi. O'zbekistonning yangi qonunchiligi ham aynan shu modelni — "Klublar tizimi"ni joriy etmoqda. Endi jismoniy tarbiya darsi faqat "yugurish va sakrash"dan iborat bo'lmay, talaba o'zi tanlagan maxsus sport klubidagi faoliyati uchun ham akademik kreditlar (ECTS) olishi mumkin bo'ladi.

Tahlil va natijalar: Farg'ona davlat universiteti Filologiya fakulteti misolida tahlil qiladigan bo'lsak, oxirgi bir yil ichida fakultetda yangi qonunchilik talablari asosida sport inshootlarining raqamli pasporti shakllantirilishi natijasida, talabalarning darsdan tashqari vaqtlarda shug'ullanish ko'rsatkichi 10% ga oshganligi ma'lum bo'ldi.

Ayniqsa, yoshlar orasida sport bilan shugullanish mobaynida aqlli soatlardan, mobil ilovalardan foydalanish sportga bo'lgan qiziqishni ortishida, davomli shug'ullanishni ta'minlashda juda katta rol o'ynamoqda. Bundan tashqari,

Hammaning imkoni bor: Qimmat sport zallariga borishga imkoni yo'qlar uchun uyda mashq qilish imkonini yaratadi.

Hamjamiyat yaratish: Sportchilar o'z natijalarini ijtimoiy tarmoqlar (masalan, Strava) orqali ulashib, bir-birlarini rag'batlantiradilar, bu esa sportga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Ilovalar (masalan, Nike Training Club, MyFitnessPal) foydalanuvchining yoshi va jismoniy holatiga mos ravishda individual dasturlar tuzib beradi. Masalan, o'smir yoshdagi

qizlar uchun yaqinda yaratilgan FIT.ME ilovasi yosh va sog'likdagi muammolarni hisobga olgan holda yoga mashqlarini tanlab beradi.

Statistika va tahlil: Smartfon sensorlari va ilovalar yordamida yurish masofasi, sarflangan kaloriyalar, yurak urishi va uyqu sifati real vaqt rejimida kuzatiladi.

Ma'lumotlar tahlili: Murabbiylar maxsus ilovalar orqali sportchilarning yuklamalarini kuzatadi va jarohatlarning oldini oladi.

Strategiya va taktika: O'yinlarni tahlil qiluvchi va taktik chizmalarni tayyorlovchi platformalar sport natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi

V. Muammo va yechimlar

Islohotlarga qaramay, ayrim muammolar saqlanib qolmoqda:

- Kadrlar yetishmovchiligi (IT-texnologiyalarni biladigan sport murabbiylari).
- Mintaqalardagi sport bazalarining raqamli infratuzilmasi pastligi.

Yechim sifatida: OTMlarda "Sport menejmenti va raqamli texnologiyalar" yo'nalishida kadrlar tayyorlashni jadallashtirish va barcha sport zallarini yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlash zarur.

VI. Xulosa

Xulosa qilib aytganda, yangi tahrirdagi qonunchilik bazasi O'zbekistonda jismoniy tarbiyani shunchaki fan sifatida emas, balki yoshlarning ijtimoiy lifti sifatida shakllantirmoqda. 2026-yilga borib, ushbu islohotlar natijasida aholining 45-50 foizini sportga jalb qilish real maqsadga aylanadi. Bu esa o'z navbatida, milliy sog'liqni saqlash xarajatlarini kamaytirish va sog'lom mehnat resurslarini ko'paytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi PF-158-son Farmoni.
2. "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni (yangi tahriri bo'yicha sharhlar, 2025).
3. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
4. World Health Organization (WHO) – Physical Activity Strategy for the WHO European Region 2025.